

A jövő tudósai

Tisztelt Olvasó!

A kutatók utánpótlásával – fiatal tudósokkal foglalkozó melléklet harmincegyedik számában *Fuszek Csilla, Gordon Győri János és Szilágyi Zsuzsa* írását közöljük a magyar tehetséggondozás eredményeiről – nemzetközi összehasonlításban. Kérjük, ha a nők tu-

dományban betöltött helyzetével vagy az ifjú kutatókkal kapcsolatos témában bármilyen vitázó megjegyzése, vagy javaslata lenne, keresse meg a melléklet szerkesztőjét, Csermely Pétert az alábbi e-mail címen.

Csermely Péter

az MTA doktora (Simmelweis Egyetem, Orvosi Vegytani Intézet) • csermely@eok.sote.hu

---

A MAGYAR TEHETSÉG- GONDOZÁS EREDMÉNYEI nemzetközi összehasonlításban

A kétezres évek elején indult az a Franz J. Mönks Professor által vezetett, többéves kutatómunkát jelentő kezdeményezés, amely összehasonlította huszonegy európai ország tehetséggondozással kapcsolatos tevékenységét. 2003-ban *A tehetséges tanulók iskolai oktatása: 21 európai állam tapasztalatai* címmel jelent meg a vizsgálatok első összefoglalása. Ebből a tanulmányból is kiderül, hogy Magyarországnak nem kell szégyenkeznie, hiszen jelentős eredményeket tud felmutatni az iskolai tehetséggondozás területén, a törvényhozástól az iskolai programokon át a tanárképzésig. Természetesen a jelenlegi cikkünk nem tűzheti ki célul elért eredményeink ehhez hasonlóan részletes bemutatását. A nemzetközileg is jelentős magyar kezdeményezésekből szeretnénk néhányat ismertetni. A nagyon fontos iskolai tehetséggondozás mellett a civil szféra erőfeszítéseként megszületett programokra, mozgalmakra is koncentrá-

lunk. Összefoglalásunkban a 2006 óta történeteket fejtiük ki bővebben.

1. A magyar tehetséggondozás nemzetközi jelentőségű hagyományai

A magyar tehetségszűrés jelenlegi eredményeinek megértéséhez érdemes a tehetséggondozás egy-egy kiemelkedő teljesítményére visszatekintnünk a múltba, és felvillantani azokat az eseményeket, amelyek a magyarországi tehetségszűrés fontos állomásai voltak.

Martinkó József a Magyar Tehetséggondozó Társaság történetét feldolgozva foglalta össze a magyarországi tehetséggondozás legjelentősebb lépéseit. Martinkó szerint ugyan intézményes tudatos tehetségnevelésről a kezdetekben még korántsem beszélhetünk, de már Géza fejedelem, majd Szent István király is felismerte, hogy a nemzetet csak tanult emberek tarthatják fenn. Az első magyar iskolában, a Géza fejedelem által alapított pannonhalmi bencés monostorban 996-tól kezdve, évszázadok óta képeznek tehetséges gyermekeket. A későbbiek folyamán a magyarországi oktatás és nevelés történetéből

számos olyan példát említ meg, amikor az oktatás célja kifejezetten a tehetséges gyermekek megtalálása és kiművelése volt. Ilyen például az esztergomi székesegyházi iskola, amely már a XIV. században a jó eszű szegény tanulók kollégiumává lett, akik külföldi egyetemeken tanulhattak tovább. Innen, az egyház segítségével, a tehetségük révén sokan kiemelkedhettek. A magyar tehetségnevelés történetében nagy jelentőségű a protestáns iskolák megjelenése: Sárospatak, Debrecen, Gyulafehérvár, Kolozsvár stb., ahol a kor legkiválóbb oktatóitól tanulhatott kiemelkedően sok kitűnő képességű, sokszor szegény sorból származó diák.

Martinkó szerint az intézményesített tehetséggondozó mozgalom a XIX. században bontakozott ki. Széchenyi István fogalmazta meg a mai állásponthoz hasonlóan a tehetséggondozás fontosságát: „a nép általános műveltségének emelésével, kiművelt emberek sokaságával, a kiváló képességek megbecsülésével foglalhatja el Magyarország méltó helyét az európai kultúrában”. A XX. század első évtizedeinek eredményeit főleg egy-egy jelentős személyhez kapcsolhatjuk. 1918-ban Révész Géza pszichológus nemzetközi szinten is egyedülálló tanulmányt jelentetett meg *A tehetség korai felismerése* címmel. Az ezt megelőző évben pedig *A tehetség időszerű problémái* címmel írt cikket a *Magyar Pedagógia* folyóiratban. Klebelsberg Kunó munkásságából külön kiemelkedik az 1926-ban szervezett I. Országos Tehetségvédelmi Kongresszus. Az 1935–1947-ig tartó időszakot hagyományosan az államilag támogatott tehetséggondozás aranykorának is szokták hívni: a háború előtt több tehetségszűrő program látott napvilágot. A szervezett tehetségmentés is megjelent, ennek kimagasló eredménye volt a hetvenkét gimnáziumot összefogó Országos Magyar

Falusi Tehetségmentés programja. 1941-ben pedig kiadták az első minisztériumi rendeletet az állami tehetségvédő munkáról.

Más idők következtek akkor, amikor a szegény sorsú tanulók felkarolásának programja az 1948-as felfogás szerint a tankötelezettség és a nyolcosztályos iskola bevezetésével szükségtelessé vált. Innen kezdve a hetvenes évek végéig a tehetséggondozás csak bűvópatakokban létezhetett, és elsősorban Harsányi István neve fémjelzte. Ebben az időszakban is találunk azonban nemzetközi jelentőségű kezdeményezést. 1956-ban ének-zenei általános iskolák létesültek, melyek már a tehetség kiválasztását célozta meg. Ez a kezdeményezés folytatódik később az alapfokú művészeti iskolák létesítésével. Ekkor indult el a tudományos diákköri mozgalom is, ami hungarikum.

A tehetséggondozó munka igazi alapjait, legitimitását az oktatásban mindig törvények teremtik meg. Nemzetközi kutatások (Joan Freeman – Johanna Raffan – Ian Warwick: *Worldwide Provision to Develop Gifts and Talents*; vagy a korábban említett Mönks-féle kutatás) is utalnak kiemelkedő fontosságukra, az oktatásra gyakorolt hatásukra. A rendszerváltás után a törvényi szabályozásban ismét megjelenik a tehetséggondozás fogalma. Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról leszögezi, hogy „A gyermeknek, tanulónak joga, hogy képességének, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön, képességeihez mérten tovább tanuljon, valamint tehetségének felismerése és fejlesztése érdekében alapfokú művészetoktatásban vegyen részt.” A törvény által is biztosított alapfokú művészeti iskolarendszer révén évente több százezer diák bontakoztathatja ki tehetségét.

Példaértékű Európában a III/1997. Kormányrendelet, amely a tanári képesítés köve-

telményeiről szól, először írja elő, hogy a tanárképzésben kötelező tananyag a tehetség-gondozás témaköre. A 277/1997. Kormányrendelet a pedagógusok továbbképzési rendszerét szabályozta, a 29/1997. MKM-rendelet pedig a tehetségfejlesztési szakirányú továbbképzésről rendelkezett. A 41/1999. OM-rendelet a tehetség és fejlesztése szakvizsga programot vezette be. Ez a képzés a Debreceni Egyetem úttörő munkája nyomán ma már Debrecen mellett az országban négy helyen: az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, a Nyugat-magyarországi Egyetemen, a Szent István Egyetemen és az Eszterházy Károly Főiskolán is elérhető képzési forma. Mindezek a szabályok is tükrözik az elmúlt évtizedekben kialakuló egyre kedvezőbb feltételeket a tehetséggondozás terén.

2. Újabb tehetségsegítő kezdeményezések Magyarországon

A tehetséges gyerekek felkutatásában és fejlesztésében komoly hagyományokkal rendelkező magyarországi tehetséggondozás a nyolcvanas évek elejétől fogva ismét új lendületet vett. Az első mérföldkő a Magyar Tehetséggondozó Társaság megalakulása volt; 1989-ben nyolcvannégy lelkes pedagógus, pszichológus, jogász, közgazdász, bankár és vállalkozó hozta létre, azzal a céllal, hogy széles társadalmi bázissal a szakértelem találkozhasson a politikai akarattal, hogy a magyarországi tehetségsegítés ismét fellendüljön.

Jelentős kezdeményezés a Pakucs János és Antos László által szervezett és vezetett Országos Ifjúsági Tudományos és Innovációs Verseny. A Magyar Innovációs Szövetség 1991-ben írta ki először az Országos Ifjúsági Tudományos és Innovációs Versenyt az EU-versenyek mintájára. Nevezni lehetett bármilyen probléma tudományos szintű megoldására

irányuló ötlettel, illetve javaslattal a természettudományok (biológia, fizika, kémia, földrajz), a környezetvédelem, az informatika, a távközlés, a számítástechnika és a műszaki tudományok, valamint a matematika területéről. Az I. Országos Ifjúsági Innovációs Verseny megrendezésével Magyarország számára lehetőség nyílt arra, hogy Közép-Kelet-Európából elsőként csatlakozzon az EU versenysorozatához. Az 1992. szeptemberében Sevillában megrendezett európai döntőben meghívottként már a magyarországi verseny legjobbjai is részt vettek, 1995-től pedig teljes jogú résztvevőként indulhattak. 2003-ban a Magyar Innovációs Szövetség főszervezésében Magyarország volt a házigazdája a 15. EU Fittal Tudósok Versenyének. 1996-ban Csermely Péter irányításával újszerű kezdeményezésként kezdte meg munkáját a Kutató Diákok Országos Szövetsége. A program a kiemelkedően tehetséges középiskolás diákok számára biztosít kutatási lehetőséget a legjobb hazai kutatóhelyeken. A program 2004-ben elnyerte az EU Descartes-díját.

Az ECHA, Európai Tehetség Tanács (European Council of High Ability) a strasbourgi Európai Parlament tehetséggondozó nemzetközi civil ernyőszervezete, amely 1987-től működik, szoros együttműködést alakított ki a Debreceni Egyetemmel. Ennek keretében 1997-ben megindult a Debreceni Egyetemen az akkreditált ECHA-diplomás képzés. Azóta ezt az európai szakképesítést is adó tehetségfejlesztési szakértői diplomát, európai összehasonlításban is számottevő, közel ezer magyar pedagógus szerezte meg.

2000-ben az Oktatási Minisztérium meghirdette az Arany János Tehetséggondozó Programot, amelynek célja hátrányos helyzetű, kistelepüléseken élő tehetséges tanulók továbbtanulási esélyeinek növelése, a társadal-

mi mobilizáció elősegítése, a vidéki értelmiség megerősítése. A tehetséggondozás területén komoly hagyományokkal rendelkező huszonhárom gimnázium és kollégium együttműködésével megvalósuló program az első országos komplex tehetséggondozó program, melynek külföldi bemutatása hírnevet és elismerést váltott ki a külföldi szaktekintélyek körében.

2003-ban kezdte meg működését a Borsod-Abaúj-Zemplén megyére kiterjedő Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Komplex Tehetséggondozó Hálózati Program, amely összefogta, felkarolta és anyagilag támogatta a megye területén az egyéni kezdeményezéseket, kiépítette a tehetségazonosítás és tehetségszolgálat megyei hálózatát, megteremtette a működés szakmai és anyagi feltételeit. A Miskolci Egyetem és a Debreceni Egyetem szakembereinek részvételével pedig tudományos háttérrel támogatta a pedagógusok ez irányú képzését/továbbképzését, a tanórai és tanórán kívüli tehetséggondozói munkát. A programot több hazai és európai szakember tanulmányozta az elmúlt időszakban és vitte el jó hírért Európán kívülre is.

Több mint hatvan évre visszanyúló, nemzetközileg is kiemelkedően jelentős kezdeményezés a Szendrő Péter által vezetett, kétévenként megrendezésre kerülő Országos Tudományos Diákköri Konferencia, amely a legkiválóbb egyetemisták és főiskolások tudományos eredményeinek bemutatására ad lehetőséget, elismert szakemberekből, professzorokból, akadémikusokból álló bíráló bizottságok előtt. A sok tízezer embert megmozgató tudományos diákköri mozgalom a tehetség felfedezésében is nagy szerepet játszik. Hungarikumnak mondható a hagyományokkal rendelkező tehetséggondozó kollégiumok jelenléte a közoktatásban, amelyekben kiváló

tehetséggondozó munka folyik. Fontos azt is megemlítenünk, hogy a nemzetközi diákolimpiai részvételünket évtizedek óta kiemelkedő sikerek jellemzik, Európa élvonalához tartozunk.

3. Nemzetközi tehetséggondozó konferenciák Magyarországon

Az első, hazánkban megrendezett ECHA-konferenciára 1990-ben került sor Gefferth Éva szervezésében. 2000-ben, a Balogh László által vezetett pedagógiai-pszichológiai tanszék gyakorlati és kutatómunkájának elismeréseképpen Debrecenben kerülhetett megrendezésre a 7. nemzetközi ECHA konferencia számos külföldi tehetséggondozó szakember részvételével. A konferencián elhangzott előadások később egy szakmai kiadványban jelentek meg.

Újabb siker volt a 2006-ban az OKM, az ECHA, a Magyar Tehetséggondozó Társaság, a Professzorok az Európai Magyarorszáért Egyesület és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat által Budapesten és Miskolcon rendezett háromnapos nemzetközi konferencia a tehetséggondozás témakörében. A konferencia elsődleges célja az volt, hogy felhívja a döntéshozók figyelmét a tehetséggondozás fontosságára, hogy találkozási pontot jelenthessen a civil és állami szféra számára. A konferencián huszonhat ország döntéshozói és tehetséggondozó szakemberei képviseltették magukat, hogy megosszák az országaik tehetséggondozásban elért eredményeit egymással. A konferencia külön érdekessége volt, hogy a külföldi szakemberek Borsod-Abaúj-Zemplén megyében számos – ma azt mondanánk – Tehetségpontot látogattak meg, bepillantást nyerhettek a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei tehetséggondozó hálózatba.

4. *A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács megalakulása, eredményei, nemzetközi tervei*

A tehetséggondozás területén az egyik legmeghatározóbb fordulatot az jelentette, amikor 2006-ban a tehetséggondozást más-más oldalról támogató tizenhárom civil szervezet létrehozta a Magyar Tehetségsegítő Tanácsot. Ez a ma harminc magyarországi és határon túli magyar nyelvű tehetséggondozó szervezetet tömörítő Tanács a magyar tehetségsegítő mozgalom élére állt, a magyarországi tehetségnevelés meghatározó erejévé vált.

A tanács fő célkitűzése, hogy a magyarországi és határon túli magyar tehetségsegítéssel foglalkozó civil szervezetek egyeztessék álláspontjukat, emellett hazai és külföldi példák tanulmányozásával, szakmai fórumok megszervezésével, támogatási lehetőségek megszerzésével, új támogatási formák átgondolásával, valamint pályázatok kiírásával segítsék és alakítsák a magyar tehetséggondozás rendszerének további fejlődését.

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács működésének első eredménye a 126/2008 (XII.4.) OGY-határozat és a 152/2009.(VII.23.) Korm. rendelet, amely lehetővé tette a Nemzeti Tehetségprogram kidolgozását, megteremtette a Nemzeti Tehetségalapot. Ezzel a fent említett országgyűlési határozattal a magyar tehetséggondozás újabb mérföldkőhöz érkezett, hiszen a parlament (összesen hét ellenszavazattal) hivatalos állami program szintjére emelte azt, felismerve, hogy a szakma és civil szféra tehetséggondozásra tett erőfeszítései kellő állami szerepvállalással jóval hatékonyabban tudják elérni céljukat, és ez már talán a következő generáció sikereiben is mérhető lesz. „A Nemzeti Tehetség Programmal az Országgyűlés hosszú távon (20 éves időtáv) is kiemelt lehetőséget ad a tehetségsegítés fejlesztésére,

amely a tehetséges fiatalok folyamatos és biztonságos segítését teszi lehetővé. A Nemzeti Tehetség Program hosszú távú célrendszere a képességek kibontakoztatása és társadalmi hasznosulása érdekében az alábbi: a tehetséges fiatalok megtalálása, a tehetség jellegének és szintjének megfelelő folyamatos segítség a tehetség kibontakoztatásában, a tehetség hasznosulásának elősegítése.”

A Nemzeti Tehetség Program feladatainak segítésére juttatott eszközök felhasználására a Tehetségügyi Koordinációs Fórum tesz javaslatot. A Nemzeti Tehetség Program költségvetési forrásai a következőképpen állnak össze: Nemzeti Tehetség Alap költségvetési forrásait az Országgyűlés a mindenkori költségvetési törvényben határozza meg. A Nemzeti Tehetség Alap nyitott, abba hazai és külföldi magán és jogi személyek is befizethetnek. Emellett azok az állampolgárok, akik adójuk második egy százalékát nem egyháznaknak ajánlják fel, felajánlhatják ezt az összeget a Nemzeti Tehetség Program mint kiemelt költségvetési irányzat javára.

A hazai finanszírozás megteremtése mellett a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács másik sikere, hogy – civil szervezetként egyedülálló módon – megnyert egy, az Új Magyarország Fejlesztési Terv pályázatán kiírt Európai Szociális Alap társfinanszírozásával megvalósított, Kiemelt Projektet, amely 2009. augusztus 12-én indult el a „TÁMOP 3.4.4/a számú Magyar Géniusz Integrált Tehetségsegítő Program – Országos tehetségsegítő hálózatok kialakítása” címen.

5. *A Magyar Géniusz Integrált Tehetségsegítő Program indulása, eddigi eredményei*

A Magyar Géniusz Program a húsz évre tervezett Nemzeti Tehetségprogram szerves részeként több, nemzetközi szinten is példaértékű

kezdeményezést valósít meg. Első lépésként a tehetségsegítő hálózat létrehozása és a tehetségsegítő szakemberek továbbképzése a cél. A tehetséggondozással foglalkozó pedagógusok ingyenes, akkreditált és szakmai előmenetelükhöz elengedhetetlen kreditpontokat érő képzésekhez jutnak a Magyar Génius program által. A képzésekben több mint tízezer pedagógus vesz részt, azaz a magyar közoktatásban a tehetségekről való tudás a legtöbb oktatási intézményben megjelenik.

A program tevékenységének fő pillérei a Tehetségpont hálózat és a Teheségtérkép létrehozása a Kárpát-medencében. A Tehetségpontok alapfeladata a tehetségek felfedezése, a tanácsadás, a pályaorientáció. Fő cél, hogy személyre szabott lehetőségeket találjanak, és információt nyújtsanak a tehetséggondozási lehetőségekről. A Tehetségpontok kapcsolatban vannak a tehetséges fiatalokkal, környezetükkel, a tehetséggondozó szakemberekkel, a tehetséggondozást segítő önkormányzatokkal, civil szervezetekkel, helyi vállalkozásokkal és magánszemélyekkel. Európában egyedülálló módon ezek a Tehetségpontok hálózatot alkotnak, melynek célja egymás segítése és tájékoztatása. A több mint négyezer Tehetségpont hálózata mára az egész Kárpát-medencét átszövi. További cél, hogy a hálózatot kiterjesszük egész Európára, mivel ilyen kiterjedt hálózatok máshol még nem léteznek. A hálózatépítés fő célja az, hogy a leghátrányosabb helyzetű térségekben is legyen olyan pont, ahol az induló tehetségek információt és segítséget kaphatnak, ezáltal lehetőséget kapva az érvényesüléshez. A Tehetségpontok hálózatosodásának ötlete nagy sikert aratott Lengyelországban, ahol már vannak a magyar Tehetségpontokhoz hasonló szerveződések, de a köztük lévő kapcsolat kiépítésére még nem gondoltak.

A szomszédos országok magyar nyelvű területein már számos Tehetségpont létesült. A Program további célja, hogy távolabbi országokban is létesüljenek Tehetségpontok, és ezeket egy budapesti központ módszertanilag segítse. Fontos és izgalmas példa az ifj. Kurtág György által kezdeményezett és alakulóban lévő bordeaux-i Tehetségpont.

6. *A Magyar Génius Program nemzetközi kapcsolatai*

A Magyar Génius Program nemzetközi kapcsolatait a projekt külkapcsolati munkacsoportja fogja össze. A munkacsoport feladatai közé tartozik a kapcsolattartás a határon túli tehetséggondozó szervezetekkel, előadások, szekciók tartása a Magyar Génius Program tevékenységeiről külföldi konferenciákon és egyéb rendezvényeken. 2009 és 2010 folyamán számos alkalommal került sor a projekt külföldi bemutatására Brüsszelben, Szingapúrban, Münsterben, Párizsban, Salzburgban, Helsinkiben, Varsóban, és a határon túli Tehetségpontjainkban, hogy csak a leglényegesebbeket említsük.

A kapcsolatfelvétel és -építés európai és más nemzetközi tehetségsegítő szervezetekkel, minisztériumokkal, külföldi jó gyakorlatok gyűjtése és publikálása is fontos feladat. Ennek egyik első eredménye a Magyar Génius Program kiadásában megjelent *A tehetséggondozás nemzetközi horizontja* című, Gordon Györi János szerkesztette tanulmánykötet.

A projekt által meghatározott feladat megoldása céljából kutatócsoportok indultak el Európán belülre és kívülre – az Amerikai Egyesült Államokba, Ausztriába, Finnországba, Izraelbe, Nagy-Britanniába, Németországba, Spanyolországba, Szingapúrba és Szlovéniába –, hogy jó gyakorlatot gyűjtsenek a tehetséggondozás terén. A kötetben a kilenc

ország egy-egy jó gyakorlatát mutatták be a kutatók, majd egy zárófejezetben összegezték a tapasztalatokat.

Az első tapasztalat az volt, hogy ma a tehetséggondozás minden ország esetében rendszerben gondolkodik, ezen belül van olyan ország, ahol erős az állami irányító szerep, máshol viszont a helyi, tartományi szabályozás dominál. Az oktatási rendszer többnyire fontos, de nem egyetlen szereplője az országos szintű tehetséggondozási rendszernek. A tehetséggondozási rendszer szereplőit szoros együttműködés jellemzi. Minden ország rendszerében hangsúlyozzák az egyenlőség és méltányosság elvét, és a társadalmi felelősség szerepét. Több országban ráébredtek már, hogy a tudományos, technikai, mérnöki, és matematikai területen tehetséges emberek felkutatása, fejlesztése és hosszú távon az országban tartása nemzetbiztonsági szempontból is jelentős. Ezért sok helyen kapcsolódik egymáshoz a civil és katonai tehetségazonosítás.

Szakmai szempontból országonként más tehetségpedagógiai módszereket alkalmaztak, viszont általánosan megállapítható volt, hogy a tehetséggondozás során nem kifejezetten egy tudásterületre koncentráltak. Minden tehetséggondozási programban fontos szerepet kap a szülők bevonása. Ez két módon történik: a gyermekével azonos területen tehetséges szülőt a szakmai munkába is bevonják, a nem azon a területen tehetséges, esetleg aluliskolázott szülő pedig betekintést nyerhet egy-egy foglalkozásba, és ezáltal személyesen megtapasztalja a tehetségsegítésben rejlő lehetőségeket. A fenti gondolatok bővebben olvashatóak a www.geniuszportal.hu oldalon elérhető tanulmánykötetben.

A határon túli magyar tehetségsegítő szervezetek segítése, velük jó kapcsolat kialakítá-

sa valósult meg legelőször a célkitűzések közül. A környező országokban a külkapcsolati munkacsoport tagjai számos előadást tartottak, és számos tehetsége napon vettek részt. A határon túli Tehetségpontok aktív résztvevői a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács és a Magyar Génius Program munkájának is.

A Magyar Génius Program elindulása és az EU-Tehetsége nap (www.TalentDay.eu) mozgalom meghirdetése óta több országból érdeklődtek a Program és az EU TalentDay iránt. Ennek egyik eredménye, hogy 2010 decemberében a Lengyel Oktatási Minisztérium öttagú delegációja érkezett Magyarországra, akik az EU-konferencia és Tehetsége Nap szervezésébe is bekapcsolódtak. A Nemzeti Erőforrás Minisztériumban Brassói Sándor főosztályvezető úrtól felvilágosítást kaptak a magyar tehetséggondozás rendszeréről, Törökne dr. Szilágyi Katalintól pedig a minisztérium nemzetközi terveiről hallhattak információkat. A Tehetségpont-hálózat jelentette számukra a legnagyobb újdonságot, nagyon jó ötletnek tartják a Tehetségtérképet, és a hálózatépítés koncepcióját. A Csányi Alapítványnál tett látogatáson a hátrányos helyzetűek tehetséggondozásáról, hazai gyakorlatáról halottak előadást. A sikeres találkozót követően lehetőségünk nyílt, hogy az EU elnökségét Magyarország után betöltő Lengyelországban egy konferencián előadjuk a magyar tehetséggondozás koncepcióját.

A Magyar Génius Programról készült egy angol nyelvű kiadvány, amely részletesen beszámol a program tevékenységéről és eredményeiről. Ezt a kiadványt a munkacsoport kapcsolati tőkéjét felhasználva eljuttattuk különféle európai és nemzetközi tehetséggondozó szervezetekhez, illetve minisztériumi tisztviselőkhöz. A Magyarországra akkreditált EU- és G20-országok külképviseletein veze-

tőinek is küldtünk egy-egy tiszteletpéldányt. Ennek eredményeképpen a spanyol követségről már keresték is irodánkat együttműködési lehetőségekkel kapcsolatban, és még várunk hasonló megkereséseket. Az Európa Parlament magyar és határon túli magyar képviselőihez is juttattunk el tiszteletpéldányokat a kiadványból. A parlament képviselői közül is sokan kifejezték érdeklődésüket, és néha-nyan segítségüket és támogatásukat is.

7. A TalentDay mozgalom és nemzetközi kiterjesztése

A Tehetséges Magyarországért Alapítvány kezdeményezésére 2006-ban került megrendezésre az első TehetségNap, Bartók Béla születésnapján, március 25-én. A TehetségNapok célja, hogy felhívják az emberek figyelmét a tehetséggondozás fontosságára. A napok teret adnak a tehetséggondozás minden szereplőjének, a mestereknek és a tanítványoknak, az oktatási szakembereknek és a szponzoroknak, hogy előadás, vita, kerekasztal-beszélgetés, szekcióülések keretében eszmét és tapasztalatot cseréljenek a tehetséggondozás aktuális kérdéseiről. A gyerekek és fiatalok pedig ezalatt mesterükkal, csoportosan vagy egyedül bemutatót tartanak. A tehetségfejlesztő közösségek be tudják mutatni mindazokat a lehetőségeket az érdeklődőknek, amelyekkel a tehetség kibontakozását segíthetik. Az első TehetségNapot hamarosan egyre több követte, és a Kárpát-medencében mára már több száz TehetségNapot tartó TehetségNapmozgalom alakult ki. A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács a Magyar Géniusz Programmal összefogva 2011 tavaszára meghirdette a „European TalentDay” mozgalmat. Ennek a célja, hogy 2011 tavaszán minél több országban rendezzenek TehetségNapot a Magyarországon rendezett „Első Európai Tehetség-

Nap” rendezvénnyel egyidőben. A szervezkedés eredményeként eddig kilenc ország jelezte, hogy csatlakozni kíván a mozgalomhoz: Ausztria, Németország, az Egyesült Királyság, Írország, Litvánia, Lengyelország, Románia, Szerbia és Szlovákia.

8. Tehetséggondozás az EU elnökségi programtervében

A tehetséggondozás magyarországi sikerei arra biztatták az oktatási kormányzat szakembereit, hogy 2009 és 2010 folyamán javasolják a tehetséggondozás téma fölvetését a 2011 első félévében sorra kerülő EU magyar elnökség oktatási témáinak prioritásai közé. E javaslatot a Nemzeti Erőforrás Minisztérium vezetői támogatták. A téma fölvetésének számos indoka van.

Fontos cél a „Kreativitás és Innováció Európai Éve 2009” eredményeinek továbbvitele. A 2010-et és 2011-et átfogó csoportos EU-elnökség stratégiai célkitűzései között is megjelenik a versenyképesség növelésére irányuló cél. A tehetség egy adott ország versenyképességét meghatározó kulcs tényezővé lépett elő, a tehetség hasznosulása a közvetlen haszon mellett a legversenyképesebb termelés kifejlesztésével az országoknak többlet lehetőségeket teremthet. A tehetségek segítése és fejlesztése az életpálya helyes irányba terelését segíti. Az életpálya sikerességének segítése kiutat jelenthet a válságból Európa számára. A fiatal tehetségek segítése hozzájárul a társadalmi mobilitás növeléséhez, a tehetség hasznosulásának eredményeként létrejövő széleskörű társadalmi-gazdasági haszon pedig a válságból való kilábalás egyik esélye lehet Európa számára. Fontos, hogy Európa tehetséges fiataljai Európában maradván építsék fel közös jövőjüket és ebben a kiemelkedő tehetségek munkája meghatározó lehet.

A tehetséggondozás közvetlenül kapcsolódik az Önkéntesség 2011-es európai évéhez, hiszen Magyarországon a tehetséggondozás területén sokszor fizetség nélkül, önkéntesen dolgoznak pedagógusok, civil szervezetek.

A tehetséggondozás témakör megjelenítésének közép- és hosszú távon definiálható célja, hogy elméleti alapozás után a tehetséggondozás szerepének és jelentőségének elismerésével integrálódjon az EU kiemelt oktatási céljait elősegítő eszközök közé, a tehetséggondozási célok beépüljenek az európai és a tagállami szakpolitikákba és a gyakorlatokba, valamint nevesítve és hangsúlyosabban jelenjenek meg az EU oktatási és kulturális dokumentumaiban. További cél, hogy az Oktatás és Képzés 2020 Stratégia következő operatív ciklusában (2012–2014) nevesítve legyen a tehetséggondozás kérdése.

9. A Tehetséggondozásról szóló EU elnökségi konferencia célkitűzései és a jövő tervei

Az ismertetett háttér mellett került sor 2011. április 7. és 9. között a Tehetséggondozás EU Magyar Elnökségi Konferencia és Első Európai TehetségNap rendezvényre a Nemzeti Erőforrás Minisztérium, a Nemzeti Tehetség Program és a Magyar Géniusz Program szervezésében Budapesten, a Budapesti Történeti Múzeumban és a Kulturinnov épületében. A konferencia célja volt, hogy a tehetséggondozás európai helyzetének áttekintésével jó gyakorlatok és együttműködési lehetőségek kerüljenek bemutatásra és továbbgondolásra, és új tehetséggondozásra fókuszáló együttműködések alakuljanak ki. Az esemény fővédnökei: Pálinkás József, az MTA elnöke és Hoffmann Rózsa oktatásért felelős államtitkár asszony a konferencián előadóként is részt vettek. A szekcióülések témakörei: *Tehetséggondozással a társadalmi kohézióért • Tehetség,*

Kreativitás, Innováció – Tehetséges fiatalok és a mobilitás viszonya • Döntéshozók – tudomány – szakmai megvalósítás • Társadalmi felelősségvállalás – Európai felelősségvállalás • Kutatási eredmények és döntéshozás • A hálózatosodás szerepe a tehetséggondozás gyakorlatában.

Huszonnégy európai országból több mint háromszáz résztvevő volt jelen a rendezvényen, köztük az EU-tagállamok oktatási minisztériumainak tehetséggondozással foglalkozó munkatársai, illetve a tagállamok legjelentősebb civil szervezeteinek delegáltjai, valamint a tehetségsegítéssel foglalkozó magyar politikusok és szakemberek. A konferencia záródokumentuma megerősítette az EU Tehetségpontok és Tehetségnapok gyakorlatát, és támogatta a magyar kormányzat azon elképzelését, hogy egy budapesti EU Tehetségközpont alapítására sor kerüljön. Április 12-én az Európai Unió Versenyképességi Tanácsa beszámolót hallgatott meg a konferenciáról és a tehetséggondozás magyar és EU-gyakorlatáról. Az eredmények osztatlan elismerést arattak a tagállamok gazdasági, kereskedelmi és tudományos miniszterei, valamint az EU Bizottság tudománnyal foglalkozó biztos asszonya és vezető munkatársai körében. Számos terv született a továbblépésre, amelyek megvalósulásáról egy következő alkalommal számolunk be.

Fuszek Csilla

Csányi Alapítvány a Gyermekekért
fuszekcs@csanyialapitvany.hu

Gordon Györi János

PhD, egyetemi docens (ELTE PPK Interkulturális
Pszichológiai és Pedagógiai Központ)
gyori.janos@ppk.elte.hu

Szilágyi Zsuzsa

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács titkára
szilagyi.zsuzsa@tehetsegpont.hu